

Redactioneel

‘Een begrip van het complexe fenomeen “film” in zijn huidige gedaante veronderstelt de grondige en nauwkeurige kennis van zijn economische grondslagen’, stelde Peter Bächlin in 1945. In de decennia na het verschijnen van zijn dissertatie *Der Film als Ware* heeft filmwetenschappelijk onderzoek een vaste plek gekregen binnen het academische veld, maar onze kennis van de economische dynamiek van het medium film is nog steeds beperkt. Dat het filmbedrijf meer is dan een producent van kunst en cultuur wordt door de cinefiele onderzoekers liever snel vergeten, zeker wanneer het de Europese cinema betreft. De commerciële oriëntatie van de filmindustrie wordt veelal eenzijdig geassocieerd met Hollywood zonder dat dit overigens heeft geleid tot een structurele verankering van economische analyses in het onderzoek naar de Amerikaans film of tot een systematische benadering van het publiek als klant en consument van een op kapitalistische basis geproduceerd en gedistribueerd amusementsproduct.

Ook binnen de recente filmgeschiedschrijving in de lage landen is er weinig aandacht voor economische vraagstukken. Een korte blik op de inhoudsopgaven van het *Tijdschrift voor Mediageschiedenis* en zijn voorgangers maakt duidelijk dat culturalistische perspectieven het onderzoek domineren. Dit gebrek aan interesse voor ‘de centen’ levert een geschiedenis op van film en bioscoop waarin de economische motieven van ondernemers en bedrijven alleen zijdelings een rol spelen en de impact van macro-economische ontwikkelingen op de filmcultuur grotendeels buiten beschouwing blijft. Met dit themanummer hopen we verandering te brengen in deze blinde vlek en de lezers te overtuigen dat ook economie een boeiend onderwerp kan zijn en essentieel is voor ons begrip van het filmhistorische verleden. Tegelijkertijd bepleiten wij hier geen eendimensionale ‘economic turn’. Juist het spanningsveld tussen commerciële, culturele en sociale aspecten – een spanningsveld dat kenmerkend is voor creatieve industrieën – loopt als een rode draad door de meeste bijdragen aan dit themanummer.

Wij danken alle auteurs voor hun bijdrage en in het bijzonder Gerben Bakker, John Sedgwick en Sigrid Hemels, die normaliter voor een andere wetenschappelijke doelgroep schrijven. Zij hebben zich de moeite getroost om de vertaalslag te maken vanuit economie en belastingrecht en daarmee hun recente onderzoek voor filmhistorici toegankelijk gemaakt. We dragen dit themanummer op aan Karel Dibbets, van huis uit economisch historicus, die als een van de pioniers van de Nederlandse filmgeschiedschrijving altijd oog heeft gehouden voor de verwevenheid van cultuur en economie.

Judith Thissen
Thunnis van Oort